

QUADERN DE TEATRE
JUAN CARLOS OLIVARES

El retorn de 'Mar i cel'

Hi havia una vegada un vaixell. La història recent del teatre català és parca en imatges fixes en la retina de la rememoració. En aquest breu àlbum d'impressions hi destaca –entre les valuoses miniatures de Fabià

Puigserver– un vaixell de fusta. Un navili que durant llargs mesos es va gronxar al Teatre Victòria per a sorpresa d'un públic preolímpic, habitants d'una ciutat que intentava allunyar-se amb desesperades braçades dels perills de la metàfora del *Titanic*. La Barcelona del 1988 ja era amfitriona oficial dels Jocs Olímpics del 92, però un dur present es resistia a avançar glòries futures. La breu llegenda de la Rambla-Camelot, amb els seus cavallers, reines i mags, s'havia autoconsumit en el minúscul territori del seu imaginari regne. S'estenia l'edat fosca i la histèria col·lectiva d'un carrer convertit en falla de la por.

En aquella ciutat amb la moral baixa, el teatre popular va desplegar tot el seu poder d'atracció i va invertir tot el seu talent per treure els barcelonins dels seus caus. Un moment d'inspiració per a les reinterpretacions medievals de Comediants i La Fura, el nou costumisme irònic de La Cubana i el teatre musical a la catalana de Dagoll Dagom. Una suma d'iniciatives acompanyades per l'èxit que van canviar la relació entre el públic majoritari i el teatre català i que van dignificar la definició de "teatre comercial", donant un altre sentit (positiu) a les ambigües cometes.

Mar i cel va ser molt més que un èxit. Els Dagoll Dagom –fins a aquest moment còmodes i triomfants entre el realisme màgic dels poetes catalans i la bilis dels dibuixants francesos– van encertar-la i van protagonitzar el fenomen social de l'any amb una història d'amor impossible entre pirates moriscos i captives cristianes en el Mediterrani del segle XVII. Una versió en alta mar de *Cims borrascosos*. L'espèc romanticisme d'Àngel Guimerà adaptat per Xavier Bru de Sala i la música d'Albert Guinovart; i els escenògrafs Montse Amenós i Isidre Prunés van muntar un vaixell-escenari en tres dimensions que es movia al ritme de les èpiques lletres.

Aquest vaixell màgic ha quedat com a icona de la capacitat del teatre català d'oferir qualitat a un segment ampli i plural de públic. El poder de fascinació d'un objecte va catalitzar una latent necessitat de connexió amb un tipus de cultura oberta, accessible, amb clars referents als mites de la seva història, però també connectada amb la influència massiva d'unes altres cultures més llunyanes i contemporànies. Allò era un producte nou: el genuí musical català. Un gènere forà, sense tradició en el teatre autòcton, però animat en el seu interior per un relat d'herois i heroïnes tan locals en la seva anècdota i naixement com universals en les seves passions. Un espectacle protegit per una partitura que jugava amb intel·ligència i elegància amb la manca de prejudicis del compositor. Dagoll Dagom havia descobert la quadratura del cercle en el moment i lloc oportuns. El públic l'hi va agrair amb escreix. Tenien una imatge cosmopolita dels seus gustos sense renunciar a la reivindicació de la seva cultura.

Un nou port per al vaixell

Per celebrar el trentè aniversari de la companyia, Dagoll Dagom anuncia la reestrena de *Mar i cel*. El mateix equip de producció artística, uns altres protagonistes i un altre teatre. El pròxim 12 d'octubre –faltan menys de dos mesos– es presenta

Els assajos de 'Mar i cel', el musical de Dagoll Dagom, ja han començat al TNC FRANCESC MELCION

el musical a la sala gran del Teatre Nacional de Catalunya. Més que el misteri de la nova Blanca –amb la veu i el cos d'Elena Gadel, coneguda cantant-concursant–, animarà el debat la programació d'un musical en el TNC. El teatre públic ja va perdre la virginitat quan va començar a rutllar. La profanació –en més d'un sentit– la va firmar Mario Gas: una versió personal de *Guys and Dolls* ambientada en una presó mixta amb dutxes, nus i ambigüitats sexuals.

També en el Centre Dramàtic de la Generalitat –precursor oficiós del TNC malgrat que el director del Poliorama i futur director-fundador del TNC competís amb avantatge per les subvencions públiques– es va abandonar la línia integrista per produir *Sweeney Todd*, un dels millors muntatges vistos a Barcelona en els últims quinze anys i un dels grans espectacles en tota la història del CDG. Domènec Reixach va decidir emular la llibertat de criteri dels teatres públics britànics, amb el National Theatre de Londres al capdavant, i incorporar el musical entre els muntatges possibles en un escenari oficial.

Al National Theatre s'ha vist més d'un Sondheim, l'autor amb més pedigrí públic. Una tradició que continuarà aquesta temporada que s'obre amb una nova producció de *Golfus de Roma*. Però també s'ha pagat amb diners públics un espectacle tan clàssic i comercial com *Anything goes*, homenatge a la música i la classe de Cole Porter. El costum anglès aconsella explotar aquest tipus d'espectacles en el West End i allargar la seva vida comercial en una sala privada. Reixach va intentar una operació semblant amb el *Sweeney Todd* de Mario Gas.

Primer es va reposar el muntatge per obrir la nova temporada i davant la repetició de l'èxit de públic se'n va organitzar la continuïtat apadrinada

per una productora privada madrilenya. Però la insondable volubilitat del públic va rebutjar aquesta nova versió i el *Sweeney Todd* privatitzat va fracassar al Teatre Apolo.

Tot apunta que *Mar i cel* tornarà a triomfar al TNC. Juga a favor seu el record d'un espectacle d'incontestada qualitat –qui se'n recorda de l'hàbil successió d'ampullosos tòpics?– i l'element de retrobada amb un títol significatiu per al públic català. Un espectacle idoni per mantenir la línia ascendent d'assistència de públic. Criteri quantitatiu que s'ha convertit en un dels principals arguments de programació del TNC. Un dolç conservadorisme buscat pels mecenes públics per contrarestar la seva atonia cultural.

L'elecció de *Mar i cel*, molt condicionada per una suma de motius aliens a l'oportunitat artística del muntatge, no permet analitzar amb objectivitat la presència del musical en un escenari públic. Com sempre, no hi ha gènere menor o inadequat per a un teatre públic. L'únic condicionant és el seu nivell de risc, el seu grau d'innovació i la seva complexitat escènica. Només l'últim factor és aplicable a *Mar i cel*. El nivell de risc és baix. Potser és la primera vegada que un espectacle de producció privada i provat èxit a les taquilles es reestrena transformat en un muntatge apadrinat amb diners públics.

Per què *Mar i cel* al TNC? És molt possible que ja existeixi una voluminosa carpeta amb sòlids arguments per justificar la seva presència en la temporada 2004-05 del Nacional. Abans que es comenci a desglossar en els mitjans aquest variat plec, Dagoll Dagom ha aconseguit d'entrada una de les velles reivindicacions: convertir el TNC en un centre de producció per a les companyies de teatre catalanes, un gestor públic per a la creació pseudoprivada. Una concepció que Joan Lluís Bozzo manté en tots els fòrums, fins i tot amb totes les paradoxes. Una idea que també es va llançar en l'efímera mesa que havia de reunir tots els agents del teatre català; organisme invisible que després d'accelerar la caiguda en desgràcia de Josep Maria Flotats va perdre tot el seu interès per consensuar l'administració del pressupost i la programació del Nacional.

▼ **Potser és el primer cop que una producció privada de provat èxit a taquilla es reestrena transformada en un muntatge apadrinat amb diners públics**

Tot apunta que 'Mar i cel' tornarà a triomfar en la revisió que s'estrena al Teatre Nacional